

Study of Paraw Mountain Tourism Potentials in Kermanshah City

Ehteram Yari^{1*}, Aeizh Azmi² and Somayeh Amiri Parian³

¹. MSc in Climatology, Razi University, Kermanshah, Iran

². Assistant Professor of Geography and Rural Planning in Razi University, Kermanshah, Iran

³. A of Geography and Rural Planning in Razi University, Kermanshah, Iran

* Corresponding author, Email: ehteramyari@gmail.com

Receive Date: 18 April 2019

Accept Date: 12 May 2021

ABSTRACT

Introduction: Mountains and mountain systems become one of the tourism destinations having with diverse of features topographic and geographical, biological, climate, cultural and social features with high oxygen content, suitable temperature, favorable relative humidity and sophisticated landscapes.

Objectives: The purpose of the research, investigating and identifying of the mountain tourism potential of the city of Kermanshah.

Methodology: The research method is descriptive-analytic. Data analysis was performed using the SWOT model.

Geographical Context: Paraw is a mountain range extending from the northwest to the northeast of Kermanshah, with an approximate length of 80 Km and an approximate area of about 980 Km and is part of the Zagros mountain range in western Iran.

Result and Discussion: The results showed that the average score for the total internal factors (strength) is 3.1 and the final weight is 1.15, the mean of total internal factors (weakness) is 1.37 and the final weight is 0.634. This indicates the high impact of the strong points in the development of the mountain tourism potential of the city of kermanshah. The average of the total external factors (opportunity) is 1.46 and the final weight is 0.54. The average of the total external factors (threat) is 1.34 and the final weight is 0.824.

Conclusion: Paraw has great strengths and opportunities that can be influenced by strategies that influence the mountain environment in order to strengthen its growth potential.

KEYWORDS: Potential, Mountain Tourism, Paraw, SWOT, Kermanshah City

بررسی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان پرآو در شهر کرمانشاه

احترام یاری^{۱*}، آئیژ عزمی^۲ و سمیه امیری پریان^۳

۱. کارشناس ارشد اقلیم‌شناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
  ۲. استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
  ۳. کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
- * نویسنده مسئول، Email: ehteramyari@gmail.com

تاریخ دریافت: ۲۹ فروردین ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۰

چکیده

مقدمه: کوه‌ها و سیستم‌های کوهستانی با داشتن ویژگی‌های متنوع توپوگرافیک و جغرافیایی، زیستی، اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی با اکسیژن بالای محیط، زهکشی دمایی مناسب، رطوبت نسبی مطلوب و چشم‌اندازهای بدیع به یکی از مقاصد گردشگری تبدیل شده است.

هدف: هدف از این تحقیق، بررسی و شناسایی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه است.

روش‌شناسی: روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از مدل SWOT انجام شده است.

قلمرو جغرافیایی: پرآو رشته کوهی امتداد یافته از شمال غرب تا شمال شرق شهر کرمانشاه، با طول تقریبی ۸۰ کیلومتر و وسعت تقریبی حدود ۹۸۰ کیلومترمربع و بخشی از رشته کوه زاگرس در غرب ایران می‌باشد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد میانگین رتبه‌ای برای مجموع عوامل داخلی (قوت) ۱/۳ و وزن نهایی آن ۱/۱۵ است، میانگین رتبه‌ای مجموع عوامل داخلی (ضعف) ۱/۳۷ و وزن نهایی ۰/۶۳۴ می‌باشد. این بیانگر بالا بودن تأثیر نقاط قوت در توسعه پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه است. میانگین رتبه‌ای مجموع عوامل خارجی (فرصت) برابر با ۱/۴۶ و وزن نهایی ۰/۵۴ است. میانگین رتبه‌ای مجموع عوامل خارجی (تهدید) ۱/۳۴ و وزن نهایی ۰/۸۲۴ می‌باشد.

نتیجه‌گیری: پرآو قوت‌ها و فرصت‌های خوبی دارد که می‌توان با راهبردهای تأثیر گذار بر محیط کوهستان در جهت تقویت و رشد پتانسیل‌های آن کوشید.

کلیدواژه‌ها: پتانسیل، گردشگری کوهستان، پرآو، SWOT، شهر کرمانشاه

مقدمه

گردشگری فعالیتی وابسته به محیط زیست است؛ به بیان دیگر یکی از عناصر اساسی تجربه گردشگری، محیط زیست است. گردشگران به دنبال محیط زیست‌های جذاب و خاص هستند. گردشگران در استفاده از گردشگری انعطاف پذیرتر، حساس تر نسبت به محیط زیست، ماجراجوتر و همچنین مسئولیت پذیرتر شده‌اند، آن‌ها به جستجوی تجربه‌های معنی‌دارتری هستند که برای محیط زیست کمتر مضر بوده و یا نقش مثبتی در محیط زیست و جوامع مقصد دارد (شارپلی، ۵۱:۱۳۹۵). گردشگری بدون وجود جاذبه اساسی معتبر، امکان توسعه ندارد. جاذبه‌ها و فعالیت‌های گردشگری بسیار متنوع هستند و عمدتاً ویژگی‌های ذاتی، طبیعی و فرهنگی منحصر به فرد و مجزای یک ناحیه را منعکس می‌کنند (داغستانی، ۲۵:۱۳۹۱). کوه‌ها و سیستم‌های کوهستانی با داشتن ویژگی‌های متنوع توپوگرافیک و جغرافیایی، زیستی و اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی به سبب اکسیژن بالای محیط، زهکشی دمایی مناسب، رطوبت نسبی مطلوب و همینطور چشم‌اندازهای بدیع به یکی از مقاصد انواع گردشگری تبدیل شده است (آخوندی، دانه‌کار، ارجمندی و شعبانعلی‌فمی، ۱۳۹۴).

مناطق مهم توریسم کوهستانی در جهان به ۶ دسته تقسیم می‌شوند: ۱- منطقه آلپ؛ ۲- اروپای غربی؛ ۳- اروپای شرقی و آسیای مرکزی؛ ۴- آمریکا؛ ۵- آسیا و اقیانوسیه و ۶- آفریقا. امروزه در منطقه کشورهای آلپی، کشورهای فلات تبت و اطراف رشته کوه‌های هیمالیا و برخی کشورهای قرار گرفته در منطقه آمریکا و اروپا به دلیل دارا بودن موقعیت مناسب کوهستانی، گردشگری کوهستان^۱ با وسعت فعالیت‌های امکان پذیر در محیط‌های کوهستانی با رونق بی‌سابقه‌ای مواجه گشته و این مناطق در نوع فعالیت گردشگری و جهانگردی با یکدیگر متفاوتند (آمار و صفاری‌راد، ۱۳۹۲). گردشگری کوهستان یکی دیگر از انواع بسیار گسترده و متنوع گردشگری است و جاذبه طبیعی و ویژگی خاص زیست محیطی محسوب می‌شود. گردشگری در بستر محیط جغرافیایی صورت می‌گیرد و متشکل از محیط طبیعی، اجتماعی و فرهنگی است. گردشگری در مناطق کوهستانی اثرات متفاوت اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی بر جای می‌گذارد (آمار و صفاری‌راد، ۱۳۹۲).

با وجود ظرفیت‌های بالای توریسم در ایران، ۵۱ درصد از مساحت کشور در مناطق کوهستانی واقع شده و متوسط ارتفاع از سطح دریاهای آزاد در ۱۲۰۰ متری می‌باشد. در بین زمینه‌های وسیع توریسم تنها زمینه‌ای که به جرأت می‌توان بیان کرد هیچ سرمایه‌گذاری جدی برای آن نشده، گردشگری کوهستان است؛ در حالی که سفر به مناطق کوهستانی در توریسم جهانی سهم ۲۰ درصدی را دارد (محمد نژاد، ۱۳۹۲). جاذبه‌های مناطق کوهستانی بسیاری در ایران وجود دارد و مهمترین چشم‌اندازهایی هستند که همه ساله توریست‌ها را به خود جذب می‌کنند، از جمله آن‌ها کوهستان‌های دماوند، سهند، سبلان و ... است (ایلدرمی و قربانی، ۱۳۹۶). ایران با طبیعت زیبا و اقلیم متنوع و ساختارهای ژئومورفولوژیکی، قاره‌ای کوچک است که با دیدنی‌های بسیار خود می‌تواند برای محققان، مردم عادی و گردشگران جالب توجه باشد (محمدخان، ویسی و ریاهی، ۱۳۹۶).

کرمانشاه به عنوان یکی از قطب‌های گردشگری در غرب کشور با طبیعت زیبا و جاذبه‌های فراوان در دامنه رشته کوه زاگرس قرار گرفته و از توپوگرافی متنوعی برای انواع گردشگری به ویژه گردشگری کوهستان برخوردار است (ابراهیم‌زاده، رحیمی و احمدی، ۱۳۹۰). وجود کوهستان در نزدیکی شهر کرمانشاه فرصت بی نظیری است برای جذب گردشگران و توسعه اقتصادی و محلی استان و یک مقصد توریستی به حساب می‌آید. روش تحقیق حاضر توصیفی - تحلیلی است و هدف از آن بررسی و شناسایی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه است. بنابراین مدنظر تحقیق سؤالات ذیل می‌باشد:

➤ راهبردهای مؤثر بر حفظ و تقویت پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه چه می‌باشند؟

➤ کدام جاذبه گردشگری کوهستان از پتانسیل بالایی برای جذب گردشگر برخوردار است؟

رحیم‌زاده و همکاران (۱۳۹۳) نتایج نشان داد که کوه‌های بیستون، طاق بستان، شاهو، دالاهو و کوه سفید به ترتیب اولویت‌های اول تا پنجم را جهت جذب طبیعت گردان به خود اختصاص می‌دهند و تقریباً همه کوهستان‌های استان پتانسیل لازم برای توسعه انواع فعالیت‌های توریستی را دارا است. آمار و صفاری‌راد (۱۳۹۲) نتیجه تحقیق نشان داد، با

1. Mountain Tourism

توجه به وجود نقاط قوت و فرصت منطقه املش، میزان تهدیدها و ضعف‌ها نیز بسیار بالا است و منطقه به لحاظ توسعه گردشگری از سطح آسیب‌پذیری برخوردار است، توزیع و تخصیص مجدد منابع و برنامه‌ریزی درست و منطقی در سطح منطقه امری الزامی است.

جعفری (۱۳۹۲) نتایج تحقیق نشان داد که، برتری امتیازهای مربوط به فرصت‌های گردشگری و نقاط قوت داخلی مثل جاذبه‌های اکوتوریستی ممتاز، تنوع چشم‌اندازهای طبیعی و بکر در سطح منطقه، حاکی از وجود شرایط بسیار مطلوب برای برگزاری تورهای طبیعت‌گردی، انواع فعالیت‌های اکوتوریستی و توسعه گردشگری ماجراجویانه، ورزشی، درمانی، علمی، تابستانی و زمستانی در منطقه بش قارداش است؛ و فقدان زیرساخت‌ها، امکانات لازم، تبلیغات مؤثر، عدم سرمایه‌گذاری‌های مناسب و کمی توجه به مناطق گردشگری کوهستانی و دره‌ای به عنوان سرمایه‌های اکوتوریستی کشور در سطح کلان، از موانع توسعه اکوتوریسم پایدار در این منطقه هستند.

محمد نژاد (۱۳۹۲) یافته‌های پژوهش در مدل تاپسیس نشان می‌دهد که در اولویت بندی جاذبه‌های قله دماوند استفاده تفریحی از طبیعت بکر منطقه رتبه اول و استفاده از آب‌های گرم معدنی رتبه دوم را به خود اختصاص داده است. محمدخان و همکاران (۱۳۹۶) نتایج نشان داد که ژئوسایت‌ها به لحاظ ارزش‌های گردشگری در منطقه مورد مطالعه وضعیت مطلوبی ندارد و علاوه بر سایر ارزش‌های طبیعی و فرهنگی کوهستان شاهو، این منطقه می‌تواند چشم‌انداز مناسبی را برای توسعه پایدار ژئوتوریسم فراهم کند. (Bahmanpour et al (2012) نتایج بررسی نشان می‌دهد که از نظر استفاده کنندگان، فاکتورهای طبیعی در توسعه گردشگری جنگل‌های کوه ابر مهمترین عوامل به ترتیب شامل کوه‌ها، جنگل‌های کوهستانی، جنگل‌ها و حیات وحش است. جاذبه‌های طبیعی شامل هیجان بیشتر، حرکت فیزیکی و ماجراجویی توسط استفاده کنندگان بیشتر امتیاز داده شده است. نتایج تحقیق (Tsiaras (2015) نشان می‌دهد که جدا از مزایای بدهی اقتصادی، استراحتگاه اسکی تأثیر منفی بر محیط زیست و جامعه دارد و اسکی را با توجه به روح سه رکن پایداری نمی‌توان به عنوان پایدار توصیف کرد.

از دیرباز تفرج و گردش به طور مستقیم به صورت یکی از نیازها و تمایلات انسان مطرح بوده و تفرج شامل کلیه فعالیت‌هایی است که عموماً در خارج از محیط بسته و محدود که به فضا و منابع نیازمند است، انجام می‌گیرد. از مناسب‌ترین منابعی که می‌تواند کیفیت تفرج و گردش را افزایش دهد، منابع طبیعی و کمتر تغییر یافته است که هنوز جنبه‌های زیباشناختی طبیعی‌شان محفوظ مانده است (میکاییلی تبریزی و مهرمند، ۱۳۹۰). کوه‌ها، دریاچه‌ها، جنگل‌ها، بیابان‌ها و سایر نواحی طبیعی همواره فرصتی را فراهم می‌آورند برای دور شدن انسان از محیط‌های شهری و پناه بردن به دامن طبیعت و این حرکت از یک مکان معمول به مکانی غیر معمول، یک تجربه لذت بخش و متفاوت برای گردشگران است (مطهری و همکاران، ۱۳۹۷). در چند دهه گذشته نوع جدیدی از گردشگری به وقوع پیوسته که توجه بیشتری به طبیعت دارد. این نوع از گردشگری احترام بیشتری نسبت به حفظ منابع طبیعی و به افزایش آگاهی در مورد ارزش عظیم مناطق کوهستانی کمک کرده است. پویایی اکوتوریسم نیز بر اقتصادهای کوهستانی اثر گذاشته است، به ویژه برای ایجاد مجموعه‌ای از ساختارهای ریز مانند تعطیلات مزرعه شده است (Andonovski, 2014).

اکثر جمعیت جهان در حال توسعه در مناطق شهری زندگی می‌کنند. در جهان در حال توسعه کوه‌ها برای توسعه گردشگری اهمیت زیادی دارند و به عنوان مقصد گردشگری جذاب هستند. برای کوهنوردان، کوهنوردی یک ورزش ماجراجویی طولانی است که بر فعالیت بدنی، چالش و ریسک‌پذیری مبتنی است. برای مثال در نپال تقریباً مقصد یک چهارم بازدید گردشگران بین‌المللی کوهستان است. در هیمالیای نپال گردشگری یک محرک بزرگ اقتصادی و یکی از منابع اصلی معیشت جوامع کوهستانی است (Beedie and Hudson, 2003 & Nepal, 2011). توسعه گردشگری کوهستان به عنوان یک راه جهت تقویت و افزایش درآمد ساکنان مناطق کوهستانی است زیرا شیوه‌های سنتی (کشاورزی، پرورش دام و جنگلداری) به اندازه کافی سودآور نبودند. برای مثال توسعه اسکی یک عامل کلیدی در توسعه گردشگری کوهستان در اروپا بود. توسعه گردشگری علاوه بر تأثیرات مثبت، اثرات منفی به ویژه تغییرات در

محیط زیست و ناسازگاری جامعه و کاهش فرهنگی را به دنبال دارد (Tsiaras, 2015). کوه‌ها برای کل بشر مفیدند؛ زیرا وضعیت اکوسیستم‌های کوهستان بر نیمی از مردم جهان اثر می‌گذارد. تخمین زده شده که حدود ۱۰ درصد از جمعیت جهان به منابع کوهی وابسته‌اند (محمد نژاد، ۱۳۹۲).

گردشگری کوهستان

کوهستان شکل زمین برآمده با برجستگی‌های حداقل ۳۰۰ متری که بیشتر سطح آن با شیب تند که معمولاً با تغییرات مشخصی از آب و هوا و پدیده‌های زیستی از پایین تا نوک قله همراه باشد گفته می‌شود. پدیده‌های زمین شناسی از مواردی‌اند که بر روی خصوصیات ساختار و کارکرد محیط‌های کوهستانی تأثیر می‌گذارد (میکاییلی تبریزی و مهرمند، ۱۳۹۰). وجود کوه‌ها در هر منطقه‌ای علاوه بر چهره زیبا و آب و هوای مطبوع، زمینه ساز بسیاری از فعالیت‌های گردشگری متناسب با ویژگی‌های آن منطقه است. مناطق کوهستانی به دلیل دارا بودن هوای پاک، جاذبه‌های طبیعی بکر و قابلیت انجام بسیاری از فعالیت‌های ورزشی می‌تواند از لحاظ گردشگر پذیری مورد بهره‌برداری قرار گیرند (رحیم‌زاده، لطفی و مرادی، ۱۳۹۳).

از جاذبه‌های طبیعی و ورزشی در کوهستان، کوهنوردی است که ورزشی مهیج و جزء ورزش‌های ماجراجویانه محسوب می‌شود، که فرد به دنبال تأمین سلامت، شادابی، ارتباط با طبیعت، انگیزه‌های اجتماعی و لذت کشف و ماجراجویی است (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۱۷). گردشگری کوهستان اغلب پذیرای کوهنوردان حرفه‌ای است که برای صعود به قله‌های مرتفع عازم کوهستان می‌شوند (آخوندی و همکاران، ۱۳۹۴). در این بین در مناطق کوهستانی منحصر به فرد برای فعالیت‌های ورزشی خاص و اوقات فراغت، خطرات و چالش‌های طبیعی در کوهستان وجود دارد که برخی از گردشگران جسور را جذب می‌کند (Andonovski, 2014).

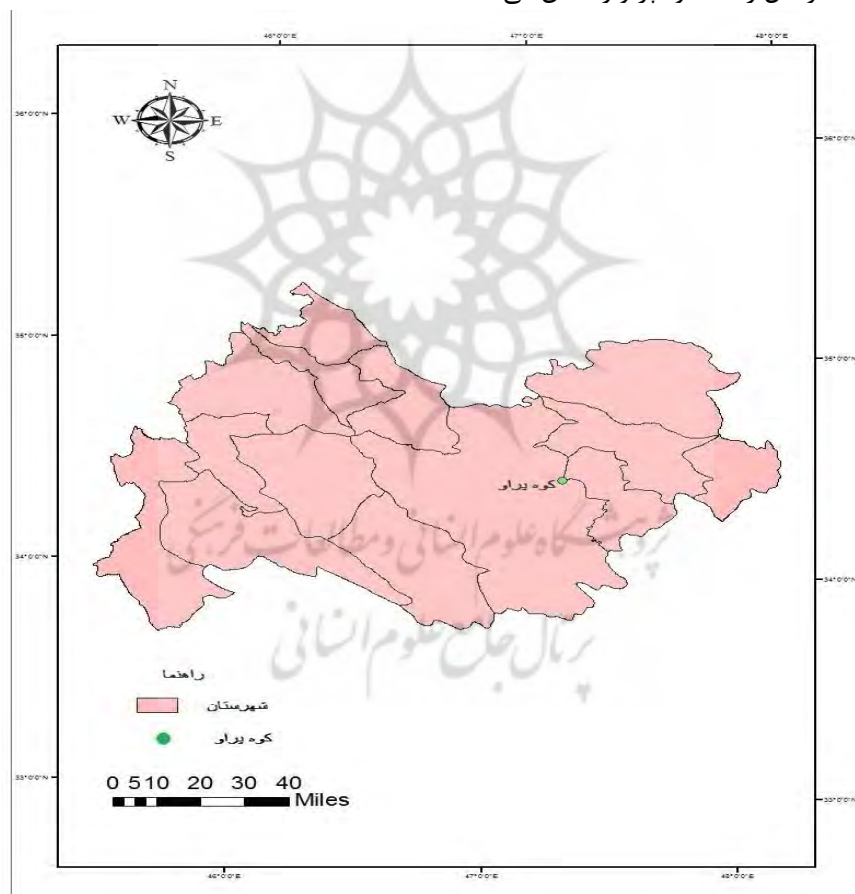
پتانسیل‌های گردشگری کوهستان کرمانشاه

وجود کوهستان در نزدیکی یک شهر می‌تواند فرصت مناسبی به منظور توسعه اقتصادی و محلی آن ناحیه باشد. جاذبه رو به رشد نواحی کوهستانی به عنوان مقصدی توریستی منجر به توسعه در زمینه‌های تفریحی همراه با افزایش زیر ساخت‌ها و تسهیلات رفاهی شده است. کوهستان محلی برای فرصت‌های خاص، بهره‌وری گردشگری، تفریحی و فعالیت‌های تحقیقاتی است. به طوری که ۱۵ تا ۲۰ درصد از گردشگری جهان، متعلق به نواحی کوهستانی است. گردشگری در کوهستان هم اشتغال‌زا و هم درآمدزا است، هر چند که در اغلب موارد به دلیل شکننده بودن اکوسیستم کوهستانی این مناطق نسبت به دخالت‌های انسانی حساس بوده و سازش پذیری کمتری دارند. در هر حال گسترش گردشگری در این مناطق می‌تواند اثرات سوئی بر این مناطق داشته باشد (مطهری و همکاران، ۱۳۹۷). در هر ناحیه‌ای آگاهی از شرایط، قابلیت‌ها و پتانسیل‌های منطقه با برنامه‌ریزی و مدیریت به توسعه می‌انجامد. توسعه گردشگری به طور عام و گردشگری کوهستان به طور خاص توأم با برنامه‌ریزی و ارائه راهکار به عنوان یک راهبرد و با در نظر گرفتن رعایت توسعه مطلوب گردشگری، مشارکت مردم محلی و حفظ درآمد ناشی از توسعه در منطقه انجام می‌گیرد، که به توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی منجر می‌شود (آمار و صفاری‌راد، ۱۳۹۲).

به طور کلی استان کرمانشاه و خاصه شهر کرمانشاه از لحاظ گردشگری کوهستان دارای پتانسیل‌های بالایی در جهت جذب گردشگر با قرارگیری در دامنه رشته کوه زاگرس، دشت‌ها و دامنه‌های سرسبز و منابع عظیم کارستی که موجب به وجود آمدن غارها و چشمه‌های بکر شده و نیز حیات جانوری و گیاهی متنوع، رودخانه‌های خروشان، مراتع و جنگل‌های بلوط از پتانسیل‌های آن است (رحیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳) و کوهستان پرآو یکی از آن پتانسیل‌ها است که گردشگران، کوهنوردان و صخره نوردان بسیاری را به سوی خود جذب می‌کند.

قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهر کرمانشاه در میانهٔ ضلع غربی ایران قرار دارد. شهر کرمانشاه با موقعیت ۳۴ درجه و ۱۹ دقیقهٔ عرض شمالی از استوا و ۴۷ درجه و ۷ دقیقهٔ طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ در شرق استان و تقریباً در مرکز استان کرمانشاه قرار گرفته است (پوراحمد، بهدوست و فروهودی ۱۳۹۴) و جمعیت شهرستان کرمانشاه طبق سرشماری ۱۳۹۵، ۱۰۸۳۸۳۳ نفر بوده است (درگاه ملی آمار، ۱۳۹۵). این شهر دارای رشته کوه پرآو^۱ که در گویش کردی به این نام خوانده می‌شود، در فارسی به معنی (پر آب) می‌باشد. رشته کوه پرآو جزء (رشته کوه بزرگ زاگرس) در دهستان‌های پای‌روند و میان-دریند از بخش مرکزی شهرستان کرمانشاه واقع شده و جهت امتداد آن شمال غربی به جنوب شرقی است. رشته کوه پرآو از سمت شمال غربی به رشته کوه شاهو متصل است و از سمت جنوب شرقی رودخانه گاماسیاب آن را از رشته کوه هرسین جدا می‌کند. با طول تقریبی ۸۰ کیلومتر و وسعت تقریبی حدود ۹۸۰ کیلومترمربع و بخشی از رشته کوه زاگرس در غرب ایران می‌باشد. قله پرآو با ارتفاع ۳۴۰۵ متر از سطح دریا و مختصات ۳۴° ۲۳' ۳۱" شمالی ۴۷' ۱۴" شرقی بلندترین قله این کوهستان و (بلندترین قله استان کرمانشاه) و یکی از ۱۵۱۵ قله بسیار برجسته جهان به شمار می‌رود که در شمال شرقی شهر کرمانشاه واقع شده است. موقعیت کوه پرآو در نقشه (شکل ۱) و همچنین (جدول ۱) ارتفاعات و قله رشته کوه پرآو را نشان می‌دهد.

شکل ۱. موقعیت کوه پرآو در شهر کرمانشاه

^۱ . Paraw

جدول ۱
قله‌های رشته کوه پرآو کرمانشاه

ارتفاع از سطح دریا	قله	
۳۳۰۰ متر	شیخ علیخانی	رشته کوه پرآو
۳۰۰۰ متر	کمر کبود	
۲۸۰۰ متر	چاله زرد	
۲۸۰۰ متر	بیستون	
۲۷۰۰ متر	طاق بستان	
۲۶۰۰ متر	بلوچ	

منبع: خبرگزاری ایسنا، ۱۳۸۹

از میان این ارتفاعات، قله بیستون و طاق بستان به واسطه وجود کتیبه و آثار تاریخی از معروفیت و اهمیت خاصی برخوردار است. منابع آبی این رشته کوه نیز یک منبع بزرگ به صورت چشمه‌هایی است که از نواحی اطراف فوران دارد؛ مهمترین آن‌ها چشمه سراب طاق بستان، چشمه بیستون که دارای پنج سنگ آب است و نیز چشمه سراب کنشت می‌توان اشاره کرد (خبرگزاری ایسنا، ۱۳۸۹). غار پرآو جاذبه دیگری از کوهستان پرآو است و تنها متخصصین این امر یعنی غارنوردان داخلی و خارجی می‌توانند از آن بازدید کنند. این غار در میان کوه طاق بستان و کوه بیستون و در جنوب منطقه‌ای به نام میدان پرآو وجود دارد. طول آن ۱۴۵۴ متر و عمق آن ۷۵۲ متر می‌باشد. تعداد ۲۶ حلقه چاه در این غار وجود دارد که عمیق‌ترین آن‌ها چاه شماره ۱۶ با عمق ۴۲ متر می‌باشد و رتبه ۲۲۱ را در بین عمیق‌ترین غارهای جهان به خود اختصاص داده است (مشرق نیوز، ۱۳۹۵). این غار در بین کوهنوردان، غارنوردان و طبیعت‌گردان معروف به «اورست غارهای دنیا» است (دنیای اقتصاد، ۱۳۹۴). غار پرآو بزرگ‌ترین غار عمودی جهان است و به همین دلیل این لقب را به آن داده‌اند و یکی از خطرناک‌ترین غارها است.

روش‌شناسی

روش این تحقیق توصیفی - تحلیلی است. در جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات از منابع اسنادی و میدانی (پرسشنامه) استفاده شده است و پرسشنامه در قالب طیف لیکرت از (خیلی زیاد تا خیلی کم) در اختیار کارشناس و کوهنوردان با تجربه شهر قرار گرفت. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل SWOT استفاده شده که در ۴ دسته فهرستی از نقاط قوت (S)، ضعف (W)، فرصت (O) و تهدیدهای (T) مربوط به شناسایی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه تهیه گردید و سپس به ارائه راهبردهای متناسب با آن پرداخته شد. SWOT ابزاری است برای شناخت تهدیدها و فرصت‌های موجود در محیط خارج و بازشناسی ضعف‌ها و قوت‌های داخلی به منظور سنجش وضعیت و تدوین راهبردهای مناسب جهت هدایت و کنترل آن سیستم است (موحد و کهزادی، ۱۳۸۹: ۹۰). در (جدول شماره ۲) فهرستی از نقاط قوت و ضعف (عوامل داخلی)، فرصت و تهدید (عوامل خارجی) مربوط به پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه نشان داده شده است.

جدول ۲

فهرست ابعاد چهارگانه SWOT در بررسی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه

ضعف‌ها Weaknesses	قوت‌ها Strengths
<p>W1: ضعف سرمایه‌گذاری بخش دولتی و خصوصی در زمینه استفاده بهینه از پتانسیل‌های کوهستان</p> <p>W2: عدم وجود نیروهای متخصص و با تجربه با عنوان (راهنمای کوهستان و گردشگر) در منطقه</p> <p>W3: عدم دسترسی به نیروهای محلی (راه بلد) در کوهستان</p> <p>W4: عدم تبلیغات و اطلاع رسانی صحیح در معرفی منطقه (کوهستان) به عنوان یکی از مناطق دارای پتانسیل گردشگری</p> <p>W5: توپوگرافی خشن منطقه و فرسایش منابع خاک</p> <p>W6: عدم توجه گردشگران کوهستان به بهداشت و حفاظت از کوهستان</p> <p>W7: عدم استقرار محیط بان‌ی بر حفاظت مؤثر از ارزش‌های زیستی و حیات وحش کوهستان</p>	<p>S1: تأثیر پتانسیل‌های گردشگری کوهستان بر تنوع فعالیت‌های اقتصادی</p> <p>S2: وجود شرایط اقلیمی و کوه‌های متعدد منطقه جهت سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی گردشگری کوهستان و استفاده از منابع طبیعی و انسانی</p> <p>S3: وجود چشمه‌های پرآو بر جذب گردشگران کوهستان</p> <p>S4: وجود مجموعه طاق بستان (پارک‌های غربی و شرقی، دریاچه، پارک کوهستان و امامزاده) بر جذب گردشگران کوهستان</p> <p>S5: وجود قله‌های متعدد و مرتفع پرآو بر توسعه گردشگری کوهستان به ویژه (کوهنوردی)</p> <p>S6: وجود غارهای موجود کوهستان برای جذب غارنوردان</p> <p>S7: نزدیکی کوهستان به شهر با محیط آرام و چشم انداز زیبا برای جذب گردشگر و تفرجگاه شهروندان</p> <p>S8: وجود حیات وحش، گونه‌های گیاهی بومی و جنگل کوهستان بر جذب گردشگران طبیعت‌گرد</p> <p>S9: وجود جانپناه در کوهستان بر توسعه گردشگری کوهستان</p> <p>S10: وجود صخره‌ها و دیواره‌های کوهستان جهت صخره نوردی و دیواره نوردی</p> <p>S11: وجود چشمه‌ها و امکان بهره‌برداری از آن جهت تأمین آب</p> <p>S12: وجود قله‌های مرتفع و ارتفاعات پربرف جهت انجام صعودهای زمستانی</p> <p>S13: امداد کوهستان و نقش آن در توسعه گردشگری کوهستان</p>
تهدیدها Threats	فرصت‌ها Opportunities
<p>T1: عدم شناخت کافی در مورد پتانسیل‌های گردشگری کوهستان و تأثیر آن بر اقتصاد منطقه</p> <p>T2: بالا بودن هزینه خدمات رسانی به گردشگران مانند رستوران‌ها در منطقه</p> <p>T3: ازدحام جمعیت با رشد گردشگری کوهستان به ویژه در تعطیلات</p> <p>T4: آلودگی و تخریب منابع آب، خاک، جنگل و محیط کوهستان</p> <p>T5: نابودی گونه‌های گیاهی نادر بومی بر اثر بهره‌برداری زیاد</p> <p>T6: وجود شکارهای کوهی در ارتفاعات کوهستان و نابودی حیوانات</p> <p>T7: خطرناک بودن مسیرهای اصلی و مسدود شدن آنها به هنگام سرما و یخبندان و عدم وجود امنیت کافی</p> <p>T8: چرای بی‌رویه دام توسط جوامع محلی و آسیب به پوشش گیاهی کوهستان</p> <p>T9: عدم ارتقای سطح آگاهی عمومی نسبت به پتانسیل گردشگری ورزشی کوهستان</p>	<p>O1: نقش تجربیات کوهنوردان و جوامع محلی در حفظ و رشد پتانسیل‌های کوهستان</p> <p>O2: بهره‌برداری از پتانسیل‌های گردشگری کوهستان بر کاهش بیکاری ساکنان منطقه</p> <p>O3: توسعه ورزش‌های مرتبط با کوهستان مانند (دوچرخه سواری کوهستان، دو کوهستان، پاراگلایدر، چتربازی و...)</p> <p>O4: امکان مشارکت بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری ورزشی</p> <p>O5: وجود اقلیم با شرایط آب و هوایی مناسب جهت برگزاری اردوها و مسابقات مختلف ورزشی و تفریحی</p>

یافته‌ها و بحث

از مجموع موارد تهیه شده که در جدول ۲ نیز مطرح شد ۱۳ قوت (داخلی) در برابر ۷ ضعف (داخلی)، همینطور ۵ فرصت (خارجی) در برابر ۹ تهدید (خارجی) از عوامل مؤثر در بررسی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه بودند که مورد شناسایی قرار گرفتند. عوامل قوت و فرصت به عنوان مزیت و با اهمیت در پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر هستند و ضعف‌ها و تهدیدها به عنوان محدودیت در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند. این مجموع از عوامل به منظور وزن دهی و اولویت‌بندی در پرسشنامه در اختیار کارشناس و کوهنوردان قرار گرفت. معیار سنجش و درجه بندی از خیلی زیاد تا خیلی کم بود. طبق یافته‌ها بالاترین اولویت در عوامل داخلی (قوت) مربوط می‌شود به قتل متعدد و مرتفع پرآو بر توسعه گردشگری کوهستان به خصوص کوهنوردی با وزن نهایی ۰/۱۲۶ و مجموعه تاریخی طاق بستان به همراه پارک‌های آن، دریاچه و امامزاده مجاور به نام امامزاده ابراهیم با وزن نهایی ۰/۱۱۷ و اولویت سوم تأثیر پتانسیل‌های گردشگری کوهستان بر تنوع فعالیت‌های اقتصادی با وزن نهایی ۰/۱۰۵ می‌باشد. میانگین رتبه‌ای مجموع نقاط قوت ۱/۳ و وزن نهایی ۱/۱۵ است. در ضعف‌ها اولویت‌ها شامل توپوگرافی منطقه و فرسایش منابع خاک و عدم استقرار محیط‌بانی بر حفاظت از ارزش‌های زیستی و حیات وحش با وزن نهایی یکسان ۰/۱۲۸ و عدم توجه گردشگران به بهداشت و حفاظت از کوهستان با وزن نهایی ۰/۱۰۸ و ضعف سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی در زمینه استفاده بهینه از پتانسیل‌های کوهستان و همینطور عدم تبلیغات و اطلاع‌رسانی‌های صحیح در معرفی منطقه با وزن نهایی یکسان ۰/۰۹ می‌باشد. میانگین رتبه‌ای مجموع هم ۱/۳۷ و وزن نهایی مجموع ۰/۶۳۴ می‌باشد. در عوامل خارجی یعنی فرصت بالاترین اولویت‌ها مربوط می‌شود به بهره‌برداری از پتانسیل‌های گردشگری کوهستان بر کاهش بیکاری با وزن نهایی ۰/۱۳۶ و اقلیم و شرایط آب و هوایی مناسب جهت برگزاری اردوها و مسابقات مختلف ورزشی و تفریحی با وزن نهایی ۰/۱۱۲ و توسعه ورزش‌های مرتبط کوهستان مانند دوچرخه سواری، دو کوهستان و چتربازی و پاراگلایدر با وزن نهایی ۰/۱۰۴ است. مجموع میانگین رتبه‌ای این موارد ۱/۴۶ و وزن نهایی ۰/۵۴ است. در تهدیدها هم، آلودگی و تخریب منابع آب، خاک، جنگل و محیط کوهستان با وزن نهایی ۰/۱۱۷ و نابودی گونه‌های گیاهی نادر بومی و وجود شکارهای کوهی در ارتفاعات و نابودی حیوانات با وزن نهایی یکسان ۰/۱۱۲ و خطرناک بودن مسیرهای اصلی و مسدود شدن به هنگام یخبندان و عدم امنیت کافی همراه با عدم شناخت کافی درباره پتانسیل‌های گردشگری کوهستان و تأثیرات آن بر اقتصاد منطقه با وزن نهایی یکسان ۰/۰۹۶ مورد سوم تهدیدها بودند و مجموع میانگین رتبه‌ای ۱/۳۴ و وزن نهایی ۰/۸۲۴ محاسبه شد. جدول ۳ تجزیه و تحلیل SWOT و همینطور محاسبات وزن نهایی و اولویت‌بندی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه را نشان می‌دهد. ضرایب تعیین شده برای هر یک از موارد با توجه به اهمیت‌ها و اولویت‌ها از ۰/۰۱ تا ۰/۰۹ است.

جدول ۳

تجزیه و تحلیل SWOT، محاسبه وزن نهایی و اولویت‌بندی

اولویت	وزن نهایی	ضریب	میانگین رتبه‌ای	قوت‌ها (عوامل داخلی)
۳	۰/۱۰۵	۰/۰۷	۱/۵	S1: تأثیر پتانسیل‌های گردشگری کوهستان بر تنوع فعالیت‌های اقتصادی
۴	۰/۱۰۴	۰/۰۸	۱/۳	S2: وجود شرایط اقلیمی و کوه‌های متعدد منطقه جهت سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی گردشگری کوهستان و استفاده از منابع طبیعی و انسانی
۱۱	۰/۰۶	۰/۰۵	۱/۲	S3: وجود چشمه‌های پرآو بر جذب گردشگران کوهستان
۲	۰/۱۱۷	۰/۰۹	۱/۳	S4: وجود مجموعه طاق بستان (پارک‌های غربی و شرقی، دریاچه، پارک کوهستان و امامزاده) بر جذب گردشگران کوهستان
۱	۰/۱۲۶	۰/۰۹	۱/۴	S5: وجود قتل متعدد و مرتفع پرآو بر توسعه گردشگری کوهستان به ویژه (کوهنوردی)

۷	۰/۰۸۵	۰/۰۵	۱/۷	S6: وجود غارهای موجود کوهستان برای جذب غارنوردان
۶	۰/۰۸۸	۰/۰۸	۱/۱	S7: نزدیکی کوهستان به شهر با محیط آرام و چشم‌انداز زیبا برای جذب گردشگر و تفرجگاه شهروندان
۵	۰/۱۰۲	۰/۰۶	۱/۷	S8: وجود حیات وحش، گونه‌های گیاهی بومی و جنگل کوهستان بر جذب گردشگران طبیعت‌گرد
۱۱	۰/۰۶	۰/۰۶	۱	S9: وجود جانپناه در کوهستان بر توسعه گردشگری کوهستان
۸	۰/۰۸۴	۰/۰۷	۱/۲	S10: وجود صخره‌ها و دیواره‌های کوهستان جهت صخره نوردی و دیواره نوردی
۹	۰/۰۶۶	۰/۰۶	۱/۱	S11: وجود چشمه‌ها و امکان بهره‌برداری از آن جهت تأمین آب
۱۰	۰/۰۶۵	۰/۰۵	۱/۳	S12: وجود قله مرتفع و ارتفاعات پیربرف جهت انجام صعودهای زمستانی
۶	۰/۰۸۸	۰/۰۸	۱/۱	S13: امداد کوهستان و نقش آن در توسعه گردشگری کوهستان
جمع قوت‌ها				
*	۱/۱۵	*	۱/۳	
اولویت	وزن نهایی	ضریب	میانگین رتبه‌ای	ضعف‌ها(عوامل داخلی)
۳	۰/۰۹	۰/۰۶	۱/۵	W1: ضعف سرمایه‌گذاری بخش دولتی و خصوصی در زمینه استفاده بهینه از پتانسیل‌های کوهستان
۴	۰/۰۶	۰/۰۵	۱/۲	W2: عدم وجود نیروهای متخصص و با تجربه با عنوان(راهنمای کوهستان و گردشگر) در منطقه
۵	۰/۰۳	۰/۰۳	۱	W3: عدم دسترسی به نیروهای محلی(راه بلد) در کوهستان
۳	۰/۰۹	۰/۰۶	۱/۵	W4: عدم تبلیغات و اطلاع رسانی صحیح در معرفی منطقه(کوهستان) به عنوان یکی از مناطق دارای پتانسیل گردشگری
۱	۰/۱۲۸	۰/۰۸	۱/۶	W5: توپوگرافی خشن منطقه و فرسایش منابع خاک
۲	۰/۱۰۸	۰/۰۹	۱/۲	W6: عدم توجه گردشگران کوهستان به بهداشت و حفاظت از کوهستان
۱	۰/۱۲۸	۰/۰۸	۱/۶	W7: عدم استقرار محیط بانی بر حفاظت مؤثر از ارزش‌های زیستی و حیات وحش کوهستان
جمع ضعف‌ها				
*	۰/۶۳۴	*	۱/۳۷	
اولویت	وزن نهایی	ضریب	میانگین رتبه‌ای	فرصت‌ها(عوامل خارجی)
۴	۰/۰۹۸	۰/۰۷	۱/۴	O1: نقش تجربیات کوهنوردان و جوامع محلی در حفظ و رشد پتانسیل‌های کوهستان
۱	۰/۱۳۶	۰/۰۸	۱/۷	O2: بهره‌برداری از پتانسیل‌های گردشگری کوهستان برکاهش بیکاری ساکنان منطقه
۳	۰/۱۰۴	۰/۰۸	۱/۳	O3: توسعه ورزش‌های مرتبط با کوهستان مانند(دوچرخه سواری کوهستان، دو کوهستان، پاراگلایدر، چتربازی و...)
۵	۰/۰۹	۰/۰۶	۱/۵	O4: امکان مشارکت بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری ورزشی
۲	۰/۱۱۲	۰/۰۸	۱/۴	O5: وجود اقلیم با شرایط آب و هوایی مناسب جهت برگزاری اردوها و مسابقات مختلف ورزشی و تفریحی
جمع فرصت‌ها				
*	۰/۵۴	*	۱/۴۶	
اولویت	وزن نهایی	ضریب	میانگین رتبه‌ای	تهدیدها(عوامل خارجی)
۳	۰/۰۹۶	۰/۰۸	۱/۲	T1: عدم شناخت کافی در مورد پتانسیل‌های گردشگری کوهستان و تأثیر آن بر اقتصاد منطقه
۵	۰/۰۸۴	۰/۰۷	۱/۲	T2: بالا بودن هزینه خدمات رسانی به گردشگران مانند رستوران‌ها در منطقه
۶	۰/۰۷۲	۰/۰۶	۱/۲	T3: ازدحام جمعیت با رشد گردشگری کوهستان به ویژه در تعطیلات
۱	۰/۱۱۷	۰/۰۹	۱/۳	T4: آلودگی و تخریب منابع آب، خاک، جنگل و محیط کوهستان
۲	۰/۱۱۲	۰/۰۷	۱/۶	T5: نابودی گونه‌های گیاهی نادر بومی بر اثر بهره‌برداری زیاد
۲	۰/۱۱۲	۰/۰۸	۱/۴	T6: وجود شکارهای کوهی در ارتفاعات کوهستان و نابودی حیوانات

۳	۰/۰۹۶	۰/۰۸	۱/۲	T7: خطرناک بودن مسیرهای اصلی و مسدود شدن آنها به هنگام سرما و یخبندان و عدم وجود امنیت کافی
۴	۰/۰۹	۰/۰۶	۱/۵	T8: چرای بی‌رویه دام توسط جوامع محلی و آسیب به پوشش گیاهی کوهستان
۷	۰/۰۴۵	۰/۰۳	۱/۵	T9: عدم ارتقای سطح آگاهی عمومی نسبت به پتانسیل گردشگری ورزشی کوهستان
*	۰/۸۲۴	*	۱/۳۴	جمع تهدیدها

تدوین راهبردهای چهارگانه SWOT

➤ راهبرد تهاجمی SO

تأکید راهبرد تهاجمی بر حفظ قوت‌ها و استفاده بهینه از فرصت‌ها است.

- ۱- توجه و تأکید بر توسعه گردشگری کوهستان به جهت وجود قوت‌ها متعدد و مرتفع کوهستان پرآو به ویژه کوهنوردی که طرفداران بسیاری دارد. همچنین مجموعه طاقبستان از جمله (پارک‌های غربی و شرقی، دریاچه، پارک کوهستان و امامزاده) در جهت جذب گردشگران کوهستان با برنامه‌ریزی و بهبود زیرساخت‌ها؛
- ۲- شناسایی و بهره‌گیری از پتانسیل‌های گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه در جهت ایجاد فعالیت‌های متنوع اقتصادی و ایجاد انگیزه اشتغال و کاهش بیکاری ساکنان منطقه؛
- ۳- استفاده از شرایط جوی مناسب (آب و هوای مطبوع کوهستان) به منظور برگزاری اردوها و مسابقات مختلف ورزشی نظیر کوهنوردی، دوچرخه سواری و سایر ورزش‌های مرتبط و فعالیت‌های توریستی؛
- ۴- توجه هر چه بیشتر سازمان‌های مسئول نسبت به فراهم آوردن زمینه‌های توسعه و تقویت ورزش‌های مرتبط با کوهستان مانند (دوچرخه سواری کوهستان، دو کوهستان، پاراگلایدر، چتربازی و...).

➤ راهبرد تنوع بخشی ST

تأکید راهبرد تنوع بخشی بر حفظ و استفاده از قوت‌ها و همچنین پرهیز از تهدیدها است.

- ۱- تدوین قوانین و برنامه جهت جلوگیری از تخریب، آلودگی و از بین رفتن منابع و همچنین دادن آموزش‌های لازم و تشویق گردشگران در جهت رعایت مسائل زیست محیطی؛
- ۲- نظارت سازمان‌های مسئول (منابع طبیعی) بر حفاظت مؤثر از گونه‌های گیاهی نادر و حیات وحش کوهستان با تدوین قوانین و مقررات یا استقرار محیط‌بانی در محیط کوهستان، آموزش فرهنگی و ایجاد حس مسئولیت گردشگران نسبت به حفظ محیط زیست کوهستان و جلوگیری از بهره‌برداری بی‌رویه گونه‌های گیاهی بعضاً نادر و شکار کوهی؛
- ۳- برنامه‌ریزی دقیق جهت شناسایی پتانسیل‌های مختلف گردشگری کوهستان شهر کرمانشاه و مناسب‌سازی و قابل دسترس کردن آنها برای گردشگران؛
- ۴- بررسی وضعیت ایمنی مسیرهای اصلی و نصب تابلوهای هشدار دهنده و ارائه راه کار به هنگام سرما و یخبندان جهت رفع خطر احتمالی و مسدود شدن راه‌های اصلی با کمک بخش خصوصی، سازمان‌های مردم نهاد و جوامع محلی و برقراری امنیت از طریق این سازمان‌ها.

➤ راهبرد بازنگری WO

نگاه راهبرد بازنگری بر استفاده بهینه از فرصت‌ها و حذف ضعف‌ها است.

- ۱- ساماندهی مسیرها و ترغیب مردم به عبور و مرور از مسیرهای تعیین شده به منظور جلوگیری از تخریب پوشش گیاهی و فرسایش منابع خاک و فعالیت‌های مربوطه و استفاده از اقلیم کوهستان؛
- ۲- نظارت سازمان‌های مسئول بر حفاظت مؤثر از ارزش‌های زیستی و حیات وحش کوهستان با استقرار محیط بانی در محیط کوهستان و بهره‌گیری از تجربیات مردم محلی و نیز کوهنوردان با تجربه؛

- ۳- دادن آموزش‌های لازم و تشویق گردشگران کوهستان در جهت رعایت مسائل زیست محیطی و همچنین آموزش به گردشگران در جهت حفظ محیط با ارائه بروشورها در این ارتباط؛
- ۴- بازننگری در نحوه اجرای تبلیغات و اطلاع‌رسانی صحیح در رابطه با معرفی قابلیت‌های گردشگری در کوهستان و ورزش‌های مرتبط به گردشگران، به ویژه گردشگران خارج استان و جذب هرچه بیشتر آنان از طریق نصب بنرهای تبلیغاتی، بروشورها و تبلیغات شفاهی و رسانه‌ای؛
- ۵- تشویق بخش دولتی و خصوصی برای مشارکت در سرمایه‌گذاری و استفاده بهینه از قابلیت‌های گردشگری کوهستان از طریق ایجاد تسهیلات و خدمات گردشگری برای جذب گردشگر به منطقه و پاسخ به نیازهای آنان و کمک به کاهش بیکاری ساکنان منطقه.

➤ راهبرد تدافعی WT

راهبرد تدافعی بر حذف ضعف‌ها و تهدیدها تأکید دارد.

- ۱- اطلاع‌رسانی و گسترش تبلیغات در معرفی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان برای توسعه سرمایه‌گذاری و توسعه گردشگری شهر؛
- ۲- تشویق بخش دولتی و خصوصی به سرمایه‌گذاری و حمایت مالی در ایجاد و زیرساخت‌های مناسب محیطی و کالبدی در راستای افزایش امکانات و خدمات موردنیاز برای جذب گردشگر به منطقه؛
- ۳- دادن آموزش‌های لازم و تشویق گردشگران کوهستان در جهت رعایت مسائل زیست محیطی و بهداشت کوهستان و آگاهی آنان در مورد عبور از مسیرهای اصلی و بی خطر؛
- ۴- افزایش آگاهی گردشگران و مردم محلی نسبت به ارزش و اهمیت حفاظت از محیط کوهستان (منابع آب، خاک، جنگل) و بهره‌برداری غیرعقلایی (نابودی گونه‌های گیاهی و حیات‌وحش کوهستان) از محیط زیست منطقه موردنظر.

نتیجه‌گیری

گردشگری کوهستان یکی از انواع متعدد و گسترده توریسم است و در عین حال جذاب که با محیط زیست سر و کار دارد. کوه‌ها و سیستم کوهستان با داشتن ویژگی متنوع جغرافیایی، توپوگرافی، زیستی، اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی و به سبب اکسیژن بالای محیط و چشم‌انداز بکر به یکی از مقاصد گردشگری تبدیل شده و می‌تواند اثرات متفاوت اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی نیز بر جای گذارد. شهرستان کرمانشاه دارای جاذبه‌های بسیار گردشگری، طبیعت زیبا و کوه‌های متعددی است. کوهستان پرآو جزء رشته کوه زاگرس است و از قله متعدد و چشم‌انداز زیبایی تشکیل شده است و همواره میعادگاه کوهنوردان و گردشگران بسیاری از داخل و خارج از استان است. نتایج تحقیق نشان داد که اولویت‌ها در نقاط (قوت) مربوط می‌شود به (قلل متعدد و مرتفع پرآو به خصوص جهت کوهنوردی با وزن نهایی ۰/۱۲۶ و مجموعه تاریخی، تفریحی طاق بستان با وزن نهایی ۰/۱۱۷ و تأثیر پتانسیل‌های گردشگری کوهستان بر تنوع فعالیت‌های اقتصادی با وزن نهایی ۰/۱۰۵ می‌باشد و در واقع این ۳ مورد جاذبه کوهستان از پتانسیل بالایی برای جذب گردشگر برخوردار است). در ضعف‌ها توپوگرافی منطقه و فرسایش منابع خاک و عدم استقرار محیط‌بانی بر حفاظت از ارزش‌های زیستی و حیات وحش با وزن نهایی یکسان ۰/۱۲۸ و عدم توجه گردشگران به بهداشت و حفاظت از کوهستان با وزن نهایی ۰/۱۰۸ و ضعف سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی در زمینه استفاده بهینه از پتانسیل‌های کوهستان و همین‌طور عدم تبلیغات و اطلاع‌رسانی‌های صحیح در معرفی منطقه با وزن نهایی یکسان ۰/۰۹ می‌باشد. در عوامل خارجی یعنی فرصت بالاترین اولویت‌ها مربوط می‌شود به بهره‌برداری از پتانسیل‌های گردشگری کوهستان بر کاهش بیکاری با وزن نهایی ۰/۱۳۶ و اقلیم و شرایط آب و هوایی مناسب جهت برگزاری اردوها و مسابقات ورزشی و تفریحی با وزن نهایی ۰/۱۱۲ و توسعه ورزش‌های مرتبط کوهستان مانند دوچرخه سواری، دو

کوهستان و چتربازی و پاراگلایدر با وزن نهایی ۰/۱۰۴ است. اولویت در تهدیدها، آلودگی و تخریب منابع آب، خاک، جنگل و محیط کوهستان با وزن نهایی ۰/۱۱۷ و نابودی گونه‌های گیاهی نادر بومی و وجود شکارهای کوهی در ارتفاعات و نابودی حیوانات با وزن نهایی یکسان ۰/۱۱۲ و خطرناک بودن مسیرهای اصلی و مسدود شدن به هنگام یخبندان و عدم امنیت کافی همراه با عدم شناخت کافی درباره پتانسیل‌های گردشگری کوهستان و تأثیرات آن بر اقتصاد منطقه با وزن نهایی یکسان ۰/۰۹۶ به ترتیب اول تا سوم تهدیدها بودند. بنابراین کوهستان پراو قابلیت و پتانسیل بالایی در جهت گردشگری کوهستان و جذب کوهنوردان و گردشگران بسیاری را داراست. پراو قوت‌ها و فرصت‌های خوبی را دارد که می‌تواند با راهبردهای تأثیر گذار (راهبرد تهاجمی) بر محیط کوهستان در جهت تقویت و رشد پتانسیل‌های آن کوشید و در مقابل از ضعف‌ها و تهدیدهای آن کاست (راهبرد تدافعی) و محیطی آرام برای اوقات فراغت گردشگران و شهروندان به وجود آورد که این همراهی گردشگران و مسئولین مربوطه را می‌طلبد که در شناسایی پتانسیل‌های کوهستان پراو به منظور گردشگری بکوشند و نیز با برنامه‌ریزی‌ها و تدابیر اساسی جهت رشد توسعه گردشگری کوهستان شهر مانند بهبود زیر ساخت‌های مرتبط با کوهستان و تخصیص اعتبارات لازم به این بخش از گردشگری که در حقیقت جاذبه‌ای خاص و فرصتی برای جذب گردشگران از داخل و خارج استان و همچنین جهت توسعه اقتصادی و کاهش بیکاری شهروندان است حمایت و تلاش کنند.

منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی، رحیمی، دانا و زهرایی، اکبر. (۱۳۹۰). گردشگری ورزشی و مکان‌گزینی بهینه فضایی - مکانی آن با تأکید بر استفاده از تابش خورشید، مطالعه موردی: کوه‌های پراو - بیستون کرمانشاه. پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۲(۷)، ۱۱۱-۱۲۶.
- ایلدرمی، علیرضا و قربانی، محمد. (۱۳۹۶). اهمیت اکوتوریسم منابع آبی در توسعه گردشگری مناطق کوهستانی، مطالعه موردی: استان همدان. نشریه آب و توسعه پایدار، ۴(۲)، ۱۳۹-۱۵۰.
- آخوندی، لیلا، دانه‌کار، افشین، ارجمندی، رضا و شعبانعلی‌فمی، حسین. (۱۳۹۴). مکان‌یابی پهنه‌های مناسب برای گردشگری ورزشی در کوهستان، مطالعه موردی: جاده کرج - چالوس، محیط زیست طبیعی، منابع طبیعی ایران، ۶۸(۳)، ۳۳۱-۳۴۴.
- آمار، تیمور و صفاری‌راد، علی. (۱۳۹۲). راهکارهای توسعه توریسم کوهستانی در شهرستان املش با مدل تحلیلی SWOT، چشم‌انداز جغرافیایی در مطالعات انسانی، ۸(۲۵)، ۷۷-۹۴.
- پوراحمد، احمد، بهدوست، فرانک و فروهودی، رحمت‌اله. (۱۳۹۴). بررسی نقش گردشگری در توسعه شهری کرمانشاه، جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، ۵(۱۵)، ۸۵-۱۰۰.
- جعفری، تیمور. (۱۳۹۲). ارزیابی پتانسیل‌های اکوتوریستی منطقه بش قارداش بجنورد با استفاده از مدل SWOT، فصلنامه جغرافیایی فضای گردشگری، ۳(۹)، ۳۷-۶۸.
- خبرگزاری ایسنا. (۱۳۸۹). پراو پلکانی به سوی آسمان کرمانشاه، بازیابی شده در آبان ۱۳۹۷، از <http://kermanshah.isna.ir/Default.aspx?NSID=5&SSLID=46&NID=4496>
- داغستانی، سعید. (۱۳۹۱). جاذبه‌های گردشگری، مفاهیم، مدیریت و برنامه‌ریزی. محل نشر: تهران، انتشارات مهکامه، چاپ اول.
- درگاه ملی آمار. (۱۳۹۵). جمعیت بر حسب سن، جنس و وضع سکونت به تفکیک شهرستان، بازیابی شده در بهمن ۱۳۹۷، از <https://www.amar.org.ir>
- دنیای اقتصاد. (۱۳۹۴). صعود به قله پراو، بازیابی شده در آبان ۱۳۹۷، از <https://donya-e-eqtasad.com>

- رحیم‌زاده، زهرا، لطفی، فرشته و مرادی، اکرم. (۱۳۹۳). بررسی پتانسیل‌های توسعه توریسم کوهستان در استان کرمانشاه، دومین همایش ملی پژوهش‌های کاربردی در جغرافیا و گردشگری، ۱-۷.
- شارپلی. ریچارد. (۲۰۰۹). توسعه گردشگری و محیط زیست فراتر از پایداری. ترجمه یاسر رمضان‌نژاد، علی پورقیومی. ۱۳۹۵، محل نشر: تهران، انتشارات مهکامه، چاپ اول.
- محمد نژاد، علیرضا. (۱۳۹۲). بررسی ظرفیت‌های توسعه توریسم کوهستان در ایران با استفاده از مدل *TOPSIS*، مطالعه موردی: کوه دماوند، پایان نامه کارشناسی ارشد، گروه مدیریت گردشگری، مؤسسه آموزش عالی غیر انتفاعی آبا.
- محمدخان، شیرین، ویسی، عبدالکریم و ریاهی، سمانه. (۱۳۹۶). پتانسیل سنجی قابلیت‌های ژئوسایت‌های توده کوهستانی شاهو با بکارگیری مدل *GAM*، مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۲ (۳۸)، ۸۳-۱۱۰.
- مشرق نیوز. (۱۳۹۵). بازی با مرگ در خطرناک‌ترین غار ایران، بازیابی شده در آبان ۱۳۹۷، از <https://www.mashregnews.ir>
- مطهری، سعید، ارجمندی، رضا، نوری، جعفر و ریاضی، برهان. (۱۳۹۷). تدوین راهبردهای توسعه گردشگری در مناطق کوهستانی با استفاده از مدل *SWOT* و ماتریس *QSPM*، مطالعه موردی: مناطق کوهستانی مشرف به منطقه یک شهرداری تهران، علوم و تکنولوژی محیط زیست، ۲۰ (۲)، ۱۵۱-۱۶۸.
- موحد، علی و کهزادی، سالار. (۱۳۸۹). تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری استان کردستان با استفاده از مدل *SWOT*، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱ (۲)، ۸۵-۱۰۲.
- میکاییلی تبریزی، علیرضا و مهرمند، شهرزاد. (۱۳۹۰). طراحی پایدار فضاهای گردشگری کوهستانی، مطالعه موردی: پارک طبیعت کوهسار تهران، محیط شناسی، ۳۷ (۵۸)، ۸۷-۹۶.
- ویکی پدیا، <https://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%BE%D8%B1%D8%A7%D9%88>

- Andonovski, Vlatko. (2014). Tourism and Mountain Development, International Symposium on Mountain Economy Guizhou University of Finance and Economics (GUFE) Guiyang.
- Bahmanpour, H., Moharamnejad, N., and Laghai, H. A. (2012). Investigating and Identifying Environmental Potential and Natural Attraction for Ecotourism Planning, Case Study: Abr Mountain Forest, Shahrood-Iran, Pelagia Research Library, 2(4), pp 919-926.
- Beedie, P., and Hudson, S. (2003). Emergence of Mountain – Based Adventure Tourism, Annals of Tourism Research, Vol. 30, No. 3, pp 625-643.
- Nepal, Sanjay K. (2011). Mountain Tourism and Climate Change: Implications for the Nepal Himalaya, Nepal Tourism and Development Review, Vol 1, Issue 1, pp 1-14.
- Tsiaras, S. (2015). Assessing the Environmental Impact of Mountain Tourism, The Case of Elatochori Ski Centre, Greece, International Conference on Information and Communication Technologies in Agriculture, pp 461-470.

References

- Akhundi, L., Danehkar, A., Arjomandi, R., & Shaban Ali Fami, H. (2015). Location of suitable zones for mountain sports tourism (Case study: Karaj-Chalous road). *Natural environment (Iranian natural resources)*, 68(3), 331-344. (In Persian).
- Amar, T., Saffari Rad, A. (2013). Strategies for the development of mountain tourism in the city of Amlash using the *SWOT* analytical model. *Human Settlement Planning Studies (Geographical Landscape)*, 8(25), 77-94. (In Persian).
- Daghestani, S. (2012). Tourism Attractions Concepts management & planning, Tehran, *Mahkame, Publications*, first edition. (In Persian).
- Ebrahimzadeh I., Rahimi D., & Zahraei A. (2012). Sports Tourism (Climbing) and Its Optimal Space Location Finding, With an Emphasis On The Use Of Solar Radiation: Case Study of Parav- Bistoon Mountains, Kermanshah, *Research and Urban Planning*, 2(7), 111-126. (In Persian).

- Ildoromi ,A, Ghorbani,M.(2018). The Importance of Water Resources Ecotourism on the Tourism Development of Mountainous Areas (Case study: Hamadan province). *Journal of Water and Sustainable Development*, 4(2), 139 – 150. (In Persian).
- ISNA News Agency.(2010). Stairway to the sky of Kermanshah, Retrieved in November, <http://kermanshah.isna.ir/Default.aspx?NSID=5&SSLID=46&NID=4496> (In Persian).
- Jafari T.(2014). Ecotourism Potentials Assesment of Beshghardash Region of Bojnourd Using SWOT Model, *Geographical Journal of Tourism Space*, 3(9), 37 – 68. (In Persian).
- Mashregh News.(2016). Play with death in the most dangerous cave in Iran, publication date: 2018, <https://www.mashreghnews.ir>. (In Persian).
- Mikaeili , A., & Mehrmand,SH .(2011). Sustainable Design of Mountainous Valleys for Outdoor Recreation (Case Study: Koohsar Natural Park of Tehran), *Journal of Environmental Studies*, 37(58), 87-96. (In Persian).
- Mohammad Nejad, A. (2013). Investigating the capacities of mountain tourism development in Iran using TOPSIS model, Case study: Damavand mountain, , Master Thesis, Tourism Management Group, *Aba Non-Profit Higher Education Institute*. (In Persian).
- Mohammadkhan, Sh, veysi, A & Riahi, S.(2017). Feasibility of the Geo Site Potentials of Shahoo Mountain, Based on GAM Model, *Tourism Management Studies*, 12 (38), 83-110. (In Persian).
- Motahari, S, Arjmandi,R, Nouri, J, & Riazi,B.(2018). Developing Strategies for Tourism Development in the Mountain Areas by using SWOT model and QSPM matrix (Case Study: Mountain Areas adjacent to Tehran Municipality Region 1) *Journal of Environmental Sciences and Technology*, 20(2), 151 – 168. (In Persian).
- Movahed A., Kuhzadi S. (2010). Analyzing of Determinant Factors on Kurdistan's Tourism Development Whit SWOT Model, *Research and Urban Planning*, 1(2), 85 – 102. (In Persian).
- National Statistics Portal. (2016). Population by age, sex and residence by city, Retrieved in February 2018, <https://www.amar.org.ir>. (In Persian).
- Poor ahmad, A., Behdoost, F., & Farhoodi, R. (2015). The Investigation of the Role Tourism in Urban Development of Kermanshah. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 5(15), 85-100. (In Persian).
- Rahimzadeh, Z, Lotfi, F, & Moradi, A. (2014). Investigating the development potentials of mountain tourism in Kermanshah province. *The Second National Conference on Applied Research in Geography and Tourism*, 1-7. (In Persian).
- Sharpli, R. (2009). *Tourism Development and the Environment, Beyond Sustainability*, Translation Yaser Ramazannejad & Ali Pourghayyoumi, Tehran, *Mahkame Publications*, first edition. (In Persian).
- The world of economy. (2015). Climb to the peak of paraw, publication date: 2018, <https://donya-e-eqtasad.com>. (In Persian).
- Wikipedia, <https://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%BE%D8%B1%D8%A7%D9%88> (In Persian).

How to Cite:

yari, E., Azmi, A., & Amiri Parian, S. (2022). Study of Paraw mountain tourism potentials in Kermanshah City. *Geographical Engineering of Territory*, 6(2), 383-396.

ارجاع به این مقاله:

یاری، احترام، عزمی، آئیژ و امیری پریان، سمیه. (۱۴۰۱). بررسی پتانسیل‌های گردشگری کوهستان پراو در شهر کرمانشاه. *مهندسی جغرافیایی سرزمین*، ۶(۲)، ۳۸۳-۳۹۶.